

TATUAŻE WSPÓŁCZEŚNIE – OPINIE POLAKÓW

Warszawa, styczeń 2023

Wiktoria Ługowska
Julia Masny
Małgorzata Matysiak
Karol Bujnarowski
Jan Bakłazec
(pod kierunkiem dr
Barbary Post)

Spis treści

Wstęp	3
Przedmiot i cele badania	6
Metodologia badania	7
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA	8
Charakterystyka badanej zbiorowości	8
Opinie na temat tatuaży.....	8
Jak Polacy postrzegają tatuaże?.....	9
Jakie są opinie na temat osób posiadających tatuaże?	11
Czy istnieje korelacja między stereotypami dotyczącymi tatuaży, a poglądami badanych na temat tatuaży?	14
Jakie stereotypy na temat tatuaży funkcjonują wśród Polaków?	15
KONKLUZJE I WNIOSKI	17
ZAKOŃCZENIE	17
BIBLIOGRAFIA.....	19
ZAŁĄCZNIKI.....	20

Wstęp

Tatuaże, czyli „trwały napis, rysunek, znak wykonany na skórze” (słownik języka polskiego PWN, dostęp 13.12.2022r.) tworzono już w czasach prehistorycznych, wtedy ze znaczeniem wyłącznie religijnym i magicznym. Tatuaże stosowano w starożytnym Egipcie, a wśród ludów Europy wykonywali je Wikingowie, Słowianie, Germanie i Galowie. „Starożytni Grecy uważali, że tatuaż umniejsza godność człowieka, dlatego stosowany był do znakowania szpiegów. W starożytnym Rzymie również sądzono, że tatuaż nie przystoi porządnym ludziom, dlatego naznaczano nimi niewolników i kryminalistów, nanoszono także tatuaże skazańcom na twarz. Pierwsi chrześcijanie tatuowali sobie np. inicjały związane z imieniem Chrystusa. Obyczaj ten przejęli potem krzyżowcy. W 787 roku papież Hadrian I zabronił takiego ozdabiania ciała, ponieważ uważano, że zagraża to duszy.” (CBOS 2017:3) Minęło wiele lat zanim tatuaże wróciły do Europy, a stało się to wraz z żeglarskimi ekspedycjami w XVII wieku. W tamtym czasie „Tatuaże wykonywano ręcznie, pierwsza elektryczna maszynka do tatuazu została opatentowana w Stanach Zjednoczonych w 1891 roku i od tej pory tatuowanie stało się bardziej dostępne i tańsze.” (CBOS 2017:3)

W XX wieku tatuowali się głównie hipisi, królowie sceny, popartyści, członkowie kapel, sportowcy, aktorzy. Od końca XX wieku większość miłośników tatuazu nie ozdabia już ciała na znak przynależności do subkultury, a robią to, żeby się wyróżnić, podobać się (w tym sobie) lub coś upamiętnić. W XXI wieku tatuaże stają się potoczną formą samo-ekspresji i budowania tożsamości, jako że ciało poza klasycznym postrzeganiem jako przedmiot autoprezentacji, jest również instrumentem doświadczania samego siebie i świata, narzędziem przyjemności i wrażeń. (Dziuban 2011:4) Jednakże, współcześnie, wraz ze wzrostem ich popularności, tatuaże prowadzą do refleksji i debat nad ludźmi, którzy je posiadają. Dyskryminacja czy niesprawiedliwe traktowanie osób z racji na ich własne preferencje i upodobania nie powinny mieć miejsca w cywilizowanym społeczeństwie, mimo to mogło by się wydawać, że wśród Polaków krążą pewne stereotypy, czyli „funkcjonujące w świadomości społecznej uproszczone i zabarwione wartościująco obrazy rzeczywistości” (słownik języka polskiego PWN, dostęp 13.12.2022r.) dotyczące tatuazy. Cytując angielskiego powieściopisarza Aldousa Huxleya - „Jeśli ktoś jest odmienny, to jest skazany na samotność”.

Warto też pamiętać o tym, że jakkolwiek posiadanie tatuazy nie jest unormowane w prawie pracy, to jednak w wypadku niektórych zawodów kwestia ta pojawia się w wewnętrznych regulaminach. W przypadku pracy w policji, w regulaminie musztry w Polsce czy na Węgrzech zabrania się policjantom posiadania widocznego tatuazu jako naruszenia powagi munduru. „W przypadku natomiast Armenii, Finlandii, Litwy, Malty, Niderlandów i Ukrainy w obszarze tym brak jest unormowań prawnych, praktyka ma zaś raczej uznaniowy charakter.” (Fałdowski 2021:22) W wypadku wykonywania zawodu personelu pokładowego samolotu w wielu firmach (np. Emirates,

PLL LOT, RyanAir, Wizzair EasyJet), posiadanie tatuażu widocznego w trakcie noszenia firmowego uniformu jest również zabronione, a pytanie o posiadanie tatuażu jest jednym z pierwszych w ramach rozmów o pracę obsługi pokładowej. Jest to też zależne od kraju pochodzenia danej linii lotniczej, ponieważ np. nowozelandzkie linie lotnicze czy brytyjskie Virgin Atlantic mają bardzo wysoki próg równouprawnienia oraz niedyskryminacji i zdecydowanie łagodniej podchodzą do kwestii tatuażu. Wyżej wymienione przykłady obejmują zawody, w których pracownicy przez cały czas pracy są „okładką” firmy, mimo to jednak temat zewnętrznych opinii dotyczących posiadania tatuażu, choć najgłośniej poruszany w przypadku tych zawodów – może dotyczyć, każdej osoby mającej tatuaż i tego również dotyczy nasze badanie.

Obecnie zaobserwować możemy, iż tatuaże nie są przypisane do konkretnej grupy społecznej czy pełnionej funkcji, posiadanie ich stało się powszechnym zjawiskiem. Zauważyć je możemy zarówno u piłkarza, jak i nauczyciela czy sprzedawcy. Mimo wzrostu ich popularności, według badania „Moda na tatuaże” przeprowadzonego przez CBOS w 2017 roku, w Polsce jedynie „8 na 100 dorosłych Polaków ma przynajmniej jeden tatuaż”. Interesującym wątkiem w tym badaniu jest także wiek osób, które decydują się na tatuaż - najczęściej są to osoby w wieku 25-34 lata i stanowią 16% badanych oraz 35-44 lata, które stanowią 12%. Natomiast w najmłodszej grupie wiekowej (osoby w wieku 18-24 lat), która w znacznym stopniu pokrywa się z jednym z wyznaczonych przez nas przedziałów, tatuaż posiada 9% badanych. W pozostałych grupach wiekowych odsetek takich osób nie przekracza 5%.

Badacze chcieli się również dowiedzieć jaka opinia panuje wśród Polaków na temat posiadania tatuaży - skupili się oni jednak na opiniach osób, które ich nie posiadają. Wśród 899 badanych ponad połowie (56%) nie podobają się tatuaże, a 32% z nich ma do tatuaży zdecydowanie negatywny stosunek. Tatuaże podobają się natomiast 35% badanych. Pozytywny stosunek do tatuaży charakteryzował przede wszystkim najmłodszych (18-24 lat), a negatywny starszych – przy czym okazało się, że „niechęć i dezaprobata stają się tym częstsze, im starsi są badani” (CBOS 2017:4). Dodatkowo, 53% badanych uważa, że tatuaże to oszpecenie lub okaleczenie ciała, a 30% uznaje je za ozdobę lub rodzaj upiększenia ciała. Interesujący jest również wątek wiary – im częstsze uczestnictwo w praktykach religijnych, tym bardziej negatywny stosunek do posiadania tatuaży.

W naszym badaniu zadaliśmy pytanie osobom wytatuowanym czy ich tatuaże znajdują się widocznym dla innych miejscu, czy są raczej ukryte. Podobny wątek został podjęty również w przywołanym wcześniej badaniu CBOS. Spośród 78 osób badanych posiadających tatuaże niespełna dwie trzecie z nich odpowiedziało, że „są one mało widoczne lub w ogóle niewidoczne dla postronnych” (CBOS 2017:11) - a jedna trzecia ma tatuaż bądź tatuaże w widocznych miejscach. W badaniu „Wytatuowany personel medyczny z perspektywy pacjentów” przeprowadzonym przez E. Brodowską, A. Burzyńską oraz M. Gruszczyńską w 2017 roku zapytano pacjentów publicznych placówek ochrony zdrowia o „obowiązek zakrywania tatuaży podczas pełnienia obowiązków

zawodowych” (Brodowska, Burzyńska i Gruszczyńska 2017;4) - połowa z nich zaznaczyła odpowiedź “tak” (49,2%), a druga połowa odpowiedź “nie” (50,8%). Ponadto, również w tym badaniu stwierdzono zauważalny związek wieku i opinii o osobach z tatuażami - im starsza jest osoba, tym gorsze zdanie ma na temat wytatuowanego personelu i częściej popiera zakaz tatuowania w zawodach medycznych. Większość badanych miała jednak pozytywne zdanie na temat wytatuowanego personelu, nie uważała, że tatuaże wpływają na kompetencje zawodowe oraz jakość wykonywanej pracy, a także wyrażała opinię, zgodnie z którą “nie odmówiliby przyjęcia pomocy przez pracownika służby zdrowia z tatuażem, gdyby zaszła taka konieczność” (Brodowska, Burzyńska i Gruszczyńska 2017;4).

W monografii Justyny Kowalewskiej o tytule “Społeczne postrzeganie tatuaży i ludzi z tatuażami” porównano dwie grupy badanych – pierwsza z nich składała się z osób posiadających tatuaże, a druga z osób bez tatuaży. Najbardziej zainteresowały nas kwestie związane z pracą, przejawami dyskryminacji oraz opinie zarówno otoczenia osób wytatuowanych, jak i opinie samych respondentów. W ramach wyników dotyczących pracy pierwsza badana grupa wskazywała najczęściej, że osoby z tatuażami “raczej” nie są gorzej traktowane przez pracodawcę (31,1%), oraz że sami nie doświadczyli trudności w pracy z powodu posiadania tatuażu (68,9%). Natomiast druga grupa respondentów w pierwszym wypadku równie często wskazywała odpowiedź “nie wiem” (29,8%), jak i “raczej nie” (29,8%). Odpowiadając na pytanie “Czy ludzie z tatuażami są gorzej traktowani przez otoczenie?” badani z obu grup najczęściej wskazywali odpowiedź “raczej nie” (pierwsza grupa – 44,4%, druga grupa – 42,1%). Okazało się również, że ich samych charakteryzuje najczęściej obojętny stosunek do osób z tatuażami. Z kolei w wypadku kwestii dotyczącej tego, kto jest najbardziej nieprzychylny osobom wytatuowanym badani z obu grup także wybrali tę samą odpowiedź i wskazywała ona na osoby starsze.

W badaniu Kowalewskiej znajdowała się wyodrębniona część pytań wyłącznie dla osób z tatuażami. Dotyczyły one wielu kwestii, między innymi wspomnianych wcześniej trudności w pracy, ale również konieczności zakrywania tatuaży, którą poruszano w innych wymienianych przez nas pracach. W tym przypadku najczęściej badani twierdzili, iż nigdy nie musieli zakrywać swoich tatuaży. Deklarowali także, że zazwyczaj nie mieli problemów w życiu codziennym, które spowodowane byłyby posiadaniem tatuaży - a większość z nich wskazywała też, że nie doświadczała żadnych dyskryminacji z tego powodu.

Co interesujące, w każdym przywołanym badaniu wiek jest zmienną, która najbardziej różnicuje opinie dotyczące tatuaży. Zazwyczaj, im starszy jest uczestnik badania, tym przejawia bardziej negatywny stosunek do wytatuowanych osób. Wydaje się również, że osoby posiadające tatuaże nie doświadczały wielu nieprzyjemnych przeżyć w związku z ich posiadaniem, natomiast większości Polaków dalej się one zbyt nie podobają.

Przedmiot i cele badania

Celem naszego badania była eksploracja i opis tego, jak jego uczestnicy reagują na zdobienie ciała tatuażami, oraz jakie są różnice w postrzeganiu osób mających tatuaże przez młodych-dorosłych (osoby w wieku 18-25), oraz dorosłych-dojrzałych (osoby w wieku 45-55). Innymi słowy, aby dostrzec to zjawisko oraz lepiej zaobserwować zmiany pokoleniowe w ramach interesującej nas kwestii, objęliśmy badaniem dwie grupy osób, różniące się wiekiem.

W badaniu postawiliśmy cztery następujące pytania badawcze:

1. Jak Polacy postrzegają tatuaże?
2. Jakie są opinie dotyczące osób posiadających tatuaże?
3. Czy istnieje korelacja między stereotypami dotyczącymi tatuaży, a poglądami badanych na temat tatuaży?
4. Jakie stereotypy na temat tatuaży funkcjonują wśród Polaków?

Dodatkowo przyjęliśmy też następujące tezy:

1. Istnieją różnice między postrzeganiem tatuaży przez młodych-dorosłych (w kierunku pozytywnym), a postrzeganiem tatuaży przez dorosłych-dojrzałych (w kierunku negatywnym).
2. Stereotypy dotyczące tatuaży są ukierunkowane częściej na poglądy dorosłych-dojrzałych niż młodych-dorosłych.
3. Stereotypy dotyczące tatuaży znajdują swoje negatywne odzwierciedlenie w ich postrzeganiu przez badanych, a szczególnie w obszarach związanych z aktywnością zawodową.

Jak nietrudno zauważyć, poza opiniami na temat tatuaży oraz dotyczącymi ich stereotypami kolejnym interesującym nas obszarem jest aktywność zawodowa. W tym wypadku chcieliśmy dowiedzieć się czy w XXI wieku w środowisku pracy zdarzają się nieodpowiednie zachowania wobec osób wytatuowanych. Możliwość istnienia tego fenomenu zaintrygowała nas jako obszar życia codziennego, w którym według obiegowej opinii ludzie odczuwają presję do krycia tatuaży oraz bywają zmuszani do tolerowania i znoszenia nieodpowiednich zachowań.

W naszym badaniu postanowiliśmy skupić się na dwóch grupach wiekowych. Pierwsza z nich obejmowała osoby w przedziale od 18 do 25 roku życia i została przez nas nazwana “Młodzi-dorośli”, natomiast do drugiej grupy należały osoby w wieku od 45 do 55 roku życia i nosiła ona nazwę “Dorośli-dojrzali”. Jako tatuaż rozumiemy “trwały napis, rysunek, znak wykonany na skórze” (Słownik Języka Polskiego PWN), natomiast stereotyp to “funkcjonujący w świadomości społecznej uproszczony i zabarwiony wartościująco obraz rzeczywistości” (Słownik Języka Polskiego PWN).

Metodologia badania

Badanie, którego wyniki przedstawiamy zostało zrealizowane metodą ilościową. W celu zbadania opinii na temat tatuaży utworzona została ankieta internetowa z użyciem platformy Google Forms. Badania przeprowadzono na przełomie listopada i grudnia 2022 roku, postawione problemy badawcze zostały poddane analizie na podstawie pozyskanego materiału empirycznego. Kwestionariusz liczył 22 pytania: 21 w formie zamkniętej, jedno w formie otwartej (dotyczyło ono tego z jakimi stereotypami zetknęli się badani) oraz pytania metryczkowe.

Dobór próby do badania był nielosowy i miał charakter okolicznościowy, a ankieta udostępniana była na różnych portalach społecznościowych (m.in. Facebook, Instagram). Próba badawcza licząca początkowo 382 osoby, po odrzuceniu źle wypełnionych kwestionariuszy oraz kwestionariuszy od grupy wiekowej, która nie pozwoliłaby nam uzyskać odpowiedzi na postawione pytania badawcze, wyniosła ostatecznie 365 osób. Wypełnienie ankiety było dobrowolne i anonimowe.

Stworzona przez nas ankieta składała się z 7 segmentów. Po otwarciu ankiety pojawiała się sekcja pierwsza, zawierająca krótki opis tematyki badania. Następnie, po wypełnieniu metryczki, która zaliczała się do drugiego segmentu naszego narzędzia, badany, który kwalifikował się do kontynuowania udziału w badaniu, przechodził do sekcji trzeciej zawierającej pytanie filtrujące: "Czy posiada Pan/Pani tatuaże?". W momencie, w którym respondent udzielił odpowiedzi twierdzącej, przenoszony był do sekcji czwartej, gdzie zawarte były pytania dotyczące jego doświadczeń w miejscu pracy związanych z posiadaniem tatuaży oraz pytania dotyczące ilości posiadanych zdobień i ich umiejscowienie. Po udzieleniu wszystkich odpowiedzi respondenci przenoszani byli do segmentu numer pięć. Osoby, które udzieliły odpowiedzi przeczącej na pytanie filtrujące, trafiały natomiast bezpośrednio do sekcji piątej zawierającej ogólne pytania dotyczące opinii o tatuażach, osobach wytatuowanych oraz stosunku do środowiska tatuaży. Sekcja piąta kończyła się kolejnym pytaniem filtrującym: "Czy spotkał/a się Pan/i z jakimiś szerszej podzielanymi opiniami (stereotypami) dotyczącymi tatuaży?". Jeśli respondent udzielił odpowiedzi twierdzącej, przenoszony był do ostatniej sekcji, zawierającej pytanie otwarte mające na celu pozyskanie informacji na temat tego, jakie dokładnie stereotypy dotyczące tatuaży są mu znane.

ANALIZA WYNIKÓW BADANIA

Charakterystyka badanej zbiorowości

W badaniu wzięło ostatecznie udział 365 osób, w tym 69% stanowiły kobiety; 30,4% mężczyźni oraz 0,6% osoby niebinarne. Wśród uczestników badania zdecydowanie przeważały osoby w wieku 18-25 lat, których odsetek wynosił 83,3%. Grupa osób w wieku między 45 a 55 rokiem życia, czyli tych, których charakteryzujemy jako dorosłych-dojrzałych była więc w porównaniu z grupą młodych-dorosłych kilkakrotnie i znacząco mniejsza – stanowili oni 16,7% badanych. Spośród 365 ankietowanych 37,3% respondentów mieszka w mieście powyżej 500 tys. mieszkańców; 30,4% - na wsi; 15,9% - w mieście do 50 tys. mieszkańców; 9,6% - mieszka w mieście od 50 tys. do 150 tys. i wreszcie 6,8% badanych mieszka w mieście od 150 tysięcy do 500 tysięcy. Znacząca większość respondentów posiada wykształcenie średnie 64,9%, jedna czwarta posiada wykształcenie wyższe, a zaledwie 3,6% wykształcenie poniżej średniego (podstawowe lub gimnazjalne). Niespełna trzy czwarte badanych (69,9%) zadeklarowało, że są osobami pracującymi, a 30,1% respondentów nie podejmuje się żadnej pracy.

Opinie na temat tatuaży

Pierwsza z interesujących nas kwestii dotyczyła subiektywnego rozumienia istoty tatuaży. Zebrane dane pozwoliły nam stwierdzić, że zdecydowana większość respondentów (79,2%) uważa tatuaże za rodzaj ozdoby, upiększenia ciała – a nie za oszpecenie, okaleczenie ciała (4,9%). Drugie pytanie miało na celu „przefiltrować” naszych respondentów na tych posiadających tatuaże i tych bez nich, w zależności od odpowiedzi badany był odsyłany do innego segmentu ankiety. Tym z uczestników naszego badania, którzy zadeklarowali posiadanie tatuaży (39,2% respondentów), poświęcony był trzeci segment naszego narzędzia, w ramach którego poruszone były kolejno takie zagadnienia jak ilość posiadanych zdobień, ich umiejscowienie, ewentualna konieczność ukrywania tatuaże oraz występowanie w związku z posiadaniem zdobień nieprzyjemnych sytuacji czy problemów w miejscu pracy.

Z kolei uczestnicy badania nie posiadający tatuaży (60,8% respondentów) bezpośrednio trafiali do tej sekcji, w której znajdowały się ogólne pytania dotyczące ich subiektywnych opinii oraz opinii Polaków wobec tatuaży i osób wytatuowanych. W tym wypadku interesowały nas następujące kwestie: jak według badanego przedstawia się opinia Polaków dot. tatuaży, jaki subiektywny stosunek ma respondent do tatuaży oraz osób posiadających tatuaże, czy zdaniem badanego osoby posiadające tatuaże mogą wyglądać nieprofesjonalnie w miejscu pracy, czy mają większe skłonności do wandalizmu, kradzieży, podobnych wykroczeń, a także czy według badanego tatuaże są oznaką kryminalnej przeszłości.

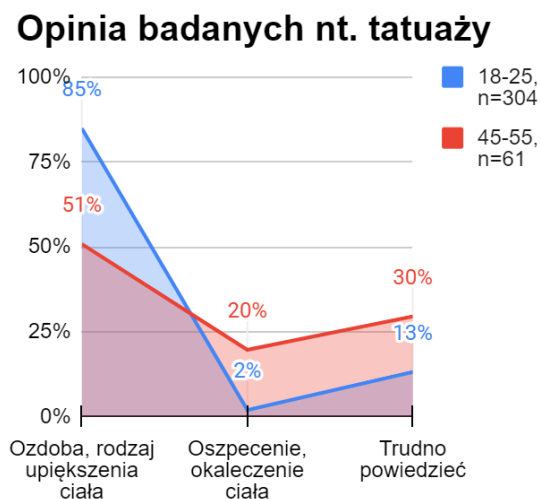
Ostatnie pytanie w tej sekcji „Czy spotkał/a się Pan/i z jakimiś szerszej podzielanymi opiniami (stereotypami) dotyczącymi tatuaży?” również było pytaniem filtrującym. Osoby, które udzieliły odpowiedzi przeczącej (42,2%) kończyły udział w badaniu natomiast osoby, które udzieliły odpowiedzi twierdzącej (57,8%) były proszone o wymienienie stereotypów dotyczących tatuaży, z

którymi się spotkały. Szczegółowy rozkład ich wskazań z przykładowymi egzemplifikacjami tych, które zaliczone zostały do każdej z czternastu wyodrębnionych w toku kodowania grup prezentuje załącznik nr. 3.

Jak Polacy postrzegają tatuaże?

W opinii respondentów z obu grup wiekowych (18-25 oraz 45-55) tatuaż to raczej ozdoba, rodzaj upiększenia ciała. Stwierdziło tak nieco ponad 4/5 młodych-dorosłych oraz połowa dorosłych-dojrzałych. Tatuaż jako oszpecenie, okaleczenie ciała jest postrzegany w taki właśnie sposób przez 20% starszych respondentów, w młodszej wiekowo grupie taka opinia pojawiała się sporadycznie. Warto też dodać, że jednej trzeciej osób w wieku 45-55 lat trudno było wskazać jednoznaczną opinię na temat tatuaży (wykres 1).

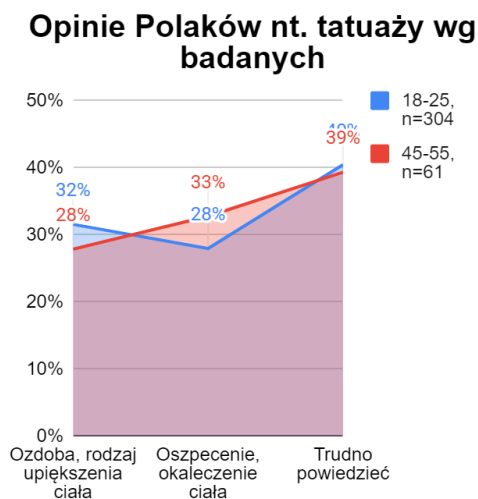
Wykres 1. Opinia badanych na temat tatuaży

Źródło: badanie własne

Badani oceniali także jak tatuaże są postrzegane przez Polaków. Obie grupy wiekowe miały w tym wypadku problem z wyrażeniem opinii. Jak się okazało, 40% młodych-dorosłych oraz 39% dorosłych-dojrzałych nie potrafiło jednoznacznie stwierdzić, czy Polacy uważają tatuaże za ozdobę, czy traktują je jako oszpecenie ciała. Większy odsetek badanych w wieku 18-25 uznał jednak, że w opinii Polaków tatuaże to ozdoba - a respondentów w wieku 45-55 - że to oszpecenie (wykres 2).

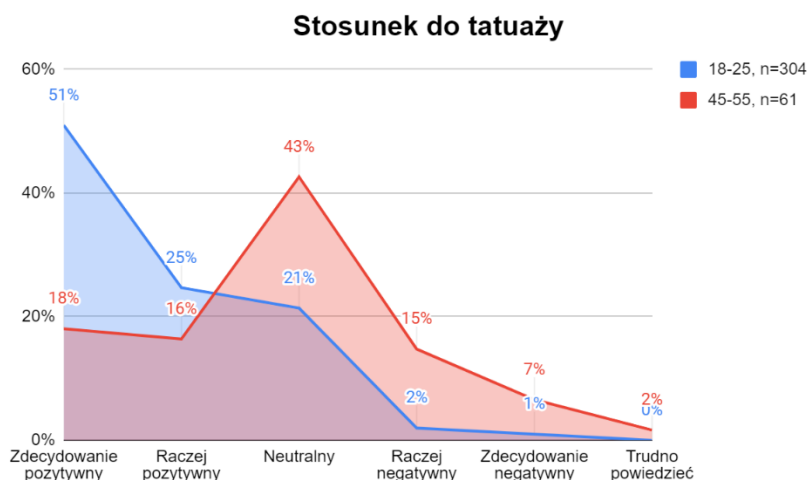
Wykres 2. Opinie Polaków na temat tatuaży według badanych

Źródło: badanie własne

Nasze wyniki świadczą o tym, że połowa uczestników badania w wieku 18-25 ma zdecydowanie pozytywny stosunek do tatuaży, natomiast stanowisko to podzieliło tylko 18% badanych w wieku 45-55. W tej grupie blisko połowa dorosłych-dojrzałych deklaruje natomiast neutralność odczuć związanych z tatuażami, natomiast takie właśnie określa swój stosunek do nich tylko jedna piąta młodych-dorosłych (wykres 3).

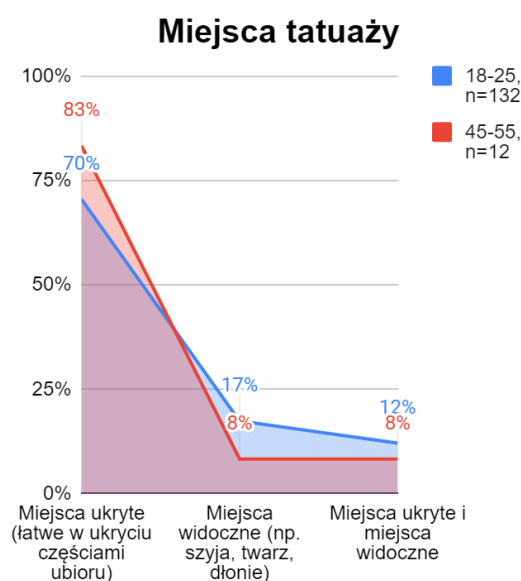
Wykres 3. Stosunek respondentów do tatuaży

Źródło: badanie własne

Miejsca, w jakich „nasi” badani z obu grup wiekowych posiadający tatuaże mają je wykonane są najczęściej ukryte, czyli łatwe do zasłonięcia częściami ubioru. Nie zmienia to faktu, że na tatuaże w widocznych miejscach ciała zdecydowało się dwukrotnie więcej młodych-dorosłych niż dorosłych-dojrzałych (wykres 4). Nasze wyniki świadczą także o tym, że w obu grupach wiekowych większość respondentów posiadających tatuaże nigdy nie musiała ich zakrywać (stwierdziło tak około trzech czwartych badanych z każdej z tych grup).

Wykres 4. Miejsca, w których respondenci mają tatuaże

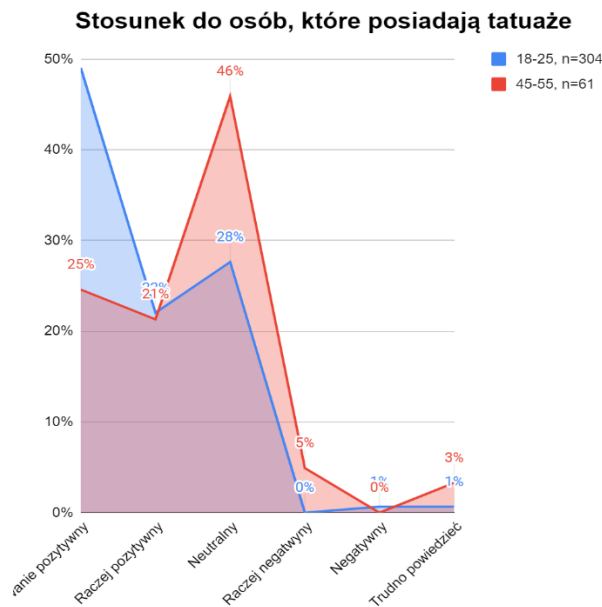

Źródło: badanie własne

Jakie są opinie na temat osób posiadających tatuaże?

Połowa respondentów w wieku 18-25 lat ma zdecydowanie pozytywny stosunek do osób, które posiadają tatuaże, natomiast taką opinię wyraziła tylko jedna czwarta badanych w wieku 45-55 lat. Sumując wyniki możemy powiedzieć, że „zdecydowanie” bądź „raczej” pozytywny stosunek do ludzi zdobiących w ten sposób swoje ciało ma blisko 75% młodych-dorosłych i niespełna połowa dorosłych-dojrzałych (46%). Dla tych ostatnich charakterystyczne jest także to, że najczęściej określają swój stosunek do ludzi posiadających tatuaże jako neutralny – najrzadziej natomiast jako „raczej” negatywny. Takie opinie z kolei nie występują w grupie młodych-dorosłych, którzy w najgorszym wypadku określają swój stosunek do posiadających tatuaże jako „neutralny” (28% badanych).

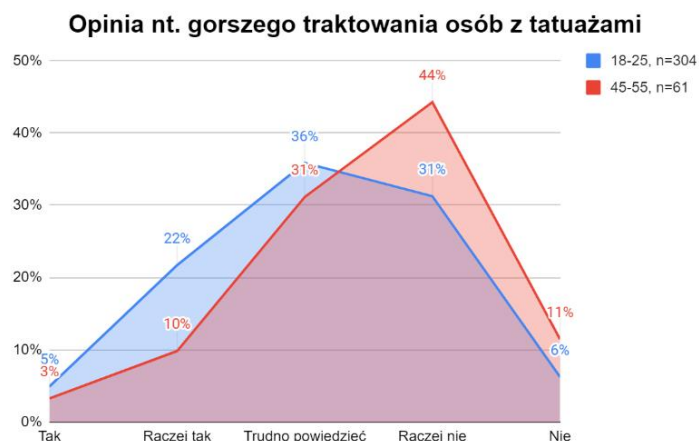
Wykres 5. Stosunek badanych do osób, które posiadają tatuaże

Źródło: badanie własne

Zdaniem 44% dorosłych-dojrzałych osoby z tatuażami „raczej” nie są gorzej traktowane przez otoczenie, takie samo zdanie ma 31% młodych-dorosłych. Jednak nieco ponad jedna piąta badanych w wieku 18-25 lat uważa, że osoby posiadające tatuaże są gorzej traktowane przez otoczenie (opinię tę podziela ok. 13% respondentów w wieku 45-55 lat). Okazało się także, że w obu grupach – młodszej i starszej – niemała część uczestników badania nie potrafiła jednoznacznie ocenić tej kwestii (wykres 6).

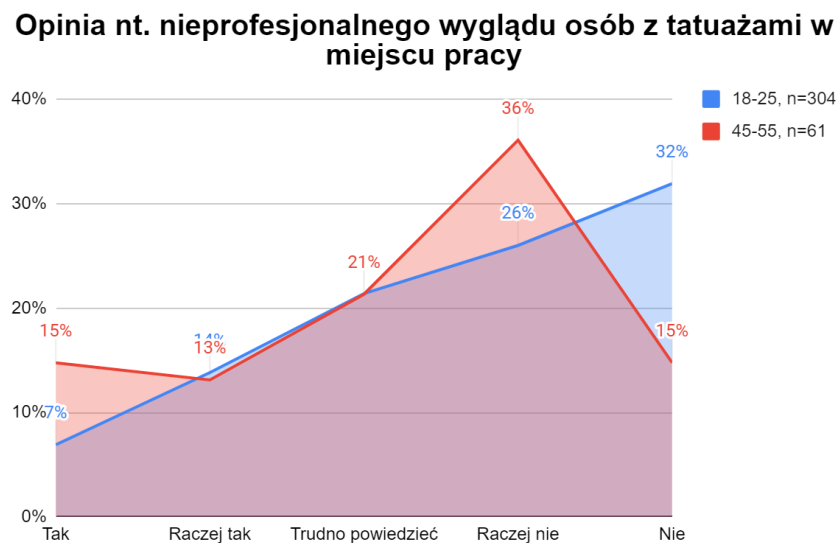
Wykres 6. Opinia na temat gorszego traktowania osób z tatuażami

Źródło: badanie własne

Ponad połowa badanych z obu grup wiekowych uważa, że osoby posiadające tatuaż nie wyglądają nieprofesjonalnie w miejscu pracy. Tylko około 15% dorosłych-dojrzałych uważa przeciwnie, a takie samo zdanie ma 7% młodych-dorosłych (wykres 7).

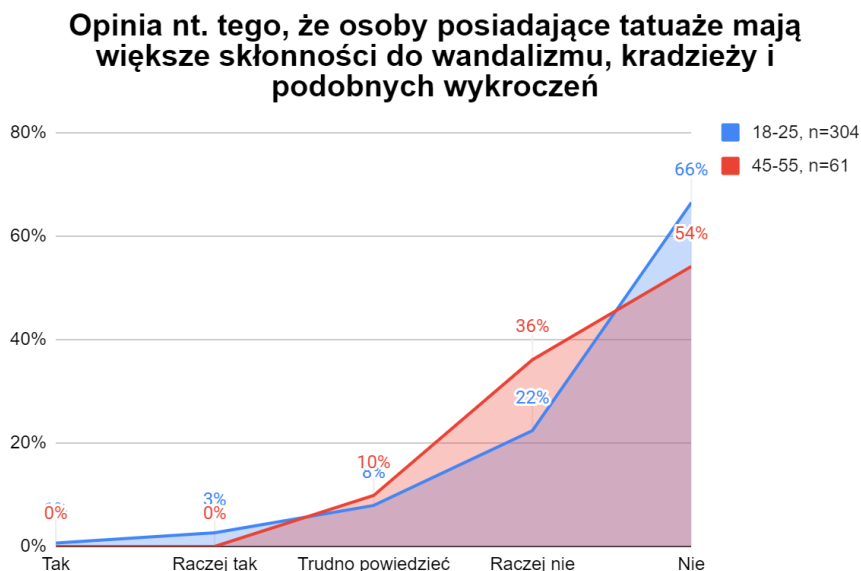
Wykres 7. Opinia na temat nieprofesjonalnego wyglądu osób z tatuażami w miejscu pracy

Źródło: badanie własne

Nasze wyniki świadczą też o tym, że zdaniem większości respondentów (zarówno w młodszej, jak i starszej grupie wiekowej) osoby posiadające tatuaż nie mają większych skłonności do wandalizmu, kradzieży i podobnych wykroczeń niż osoby, które tatuaży nie mają (wykres 8).

Wykres 8. Posiadanie tatuaży a skłonności do wandalizmu, kradzieży i podobnych wykroczeń

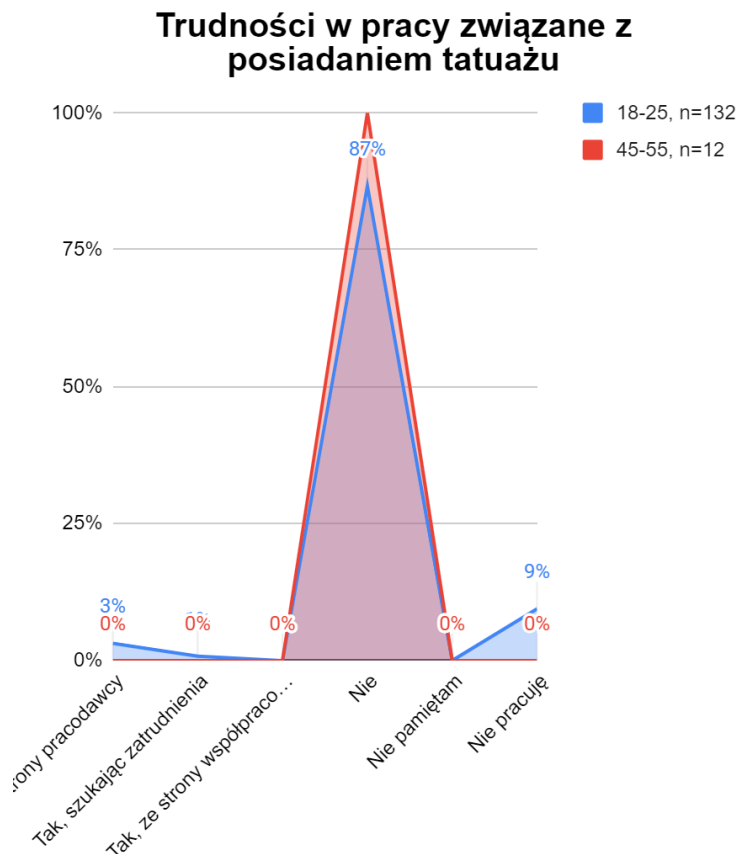

Źródło: badanie własne

Wreszcie, zgodnie z deklaracjami zdecydowanej większości osób posiadających tatuaże w grupie młodych-dorosłych możemy powiedzieć, że nie mieli oni kłopotów w pracy w związku z ich posiadaniem. Pojawiły się jednak w tej grupie wiekowej nieliczne wskazania, które świadczą o pewnych problemach ze strony pracodawcy. Z kolei dorośli-dojrzali w stu procentach deklarowali,

że nigdy nie doświadczyli mieli nieprzyjemnych sytuacji w pracy w związku z posiadaniem tatuaży (wykres 9).

Wykres 9. Trudności w pracy związane z posiadaniem tatuażu

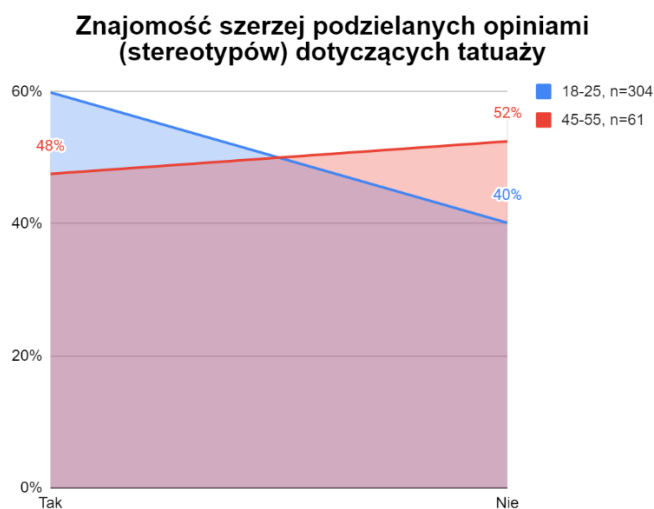

Źródło: badanie własne

Czy istnieje korelacja między stereotypami dotyczącymi tatuaży, a poglądami badanych na temat tatuaży?

Interesowała nas także ewentualna znajomość obiegowych, powszechnie podzielanych opinii na temat tatuaży oraz osób, które je mają. Okazało się, że trzy piąte badanych w wieku 18-25 lat spotkało się ze stereotypami dotyczącymi tatuaży, podobnie jak połowa respondentów w wieku 45-55 (wykres 10).

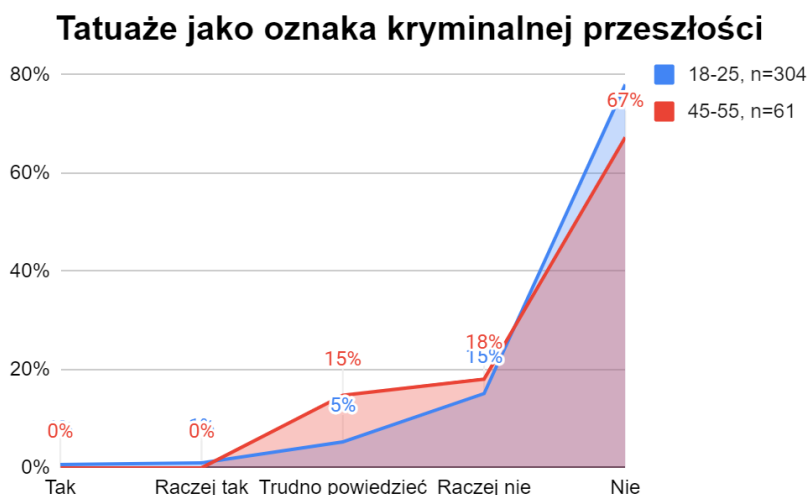
Wykres 10. Znajomość stereotypów dotyczących tatuaży

Źródło: badanie własne

Zgodnie z jednym z takich stereotypów przyjmuje się, że tatuaże są specyficznym świadectwem kryminalnej przeszłości tych, którzy je posiadają. Jak się okazuje, nie jest to opinia podzielana przez uczestników naszego badania - zdaniem większości naszych respondentów z obu grup wiekowych, tatuaże nie są oznaką tego typu doświadczeń (wykres 11).

Wykres 11. Tatuaże jako oznaka kryminalnej przeszłości

Źródło: opracowanie własne

Jakie stereotypy na temat tatuaży funkcjonują wśród Polaków?

Ostatnia z analizowanych kwestii także dotyczyła stereotypów na temat tatuaży – ale tym razem chcieliśmy dowiedzieć się czy i które z tych opinii są znane naszym respondentom. W tym wypadku tych uczestników badania, którzy odpowiedzieli twierdząco na pytanie „Czy spotkał się Pan/i z jakimiś szerzej podzielanymi opiniami (stereotypami) dotyczącymi tatuaży?” poprosiliśmy

w pytaniu otwartym o ich wskazanie. Na wykresie 12 przedstawione są – w postaci kategorii, do których zaklasyfikowaliśmy poszczególne wskazania badanych – otrzymane przez nas wyniki.

Jak się okazało, stereotypy wymieniane przez grupę młodych-dorosłych (18-25 lat) oraz dorosłych-dojrzałych (45-55 lat) w znacznej części były do siebie zbliżone. Wśród najczęściej pojawiających się wskazań znajdowało się stwierdzenie, że *“osoby z tatuażami to kryminaliści/ wandalę/ bandziory”*. Dodać należy, że do kategorii *“zła przeszłość”* przypisaliśmy więcej odpowiedzi badanych ze starszej grupy wiekowej niż młodszej – blisko jedna piąta z wszystkich odpowiedzi starszych respondentów i tylko niespełna co dziesiąte wskazanie młodszych zna stereotypy takie jak np. *“osoba, która ma tatuaż zazwyczaj ma przeszłość kryminalną”*.

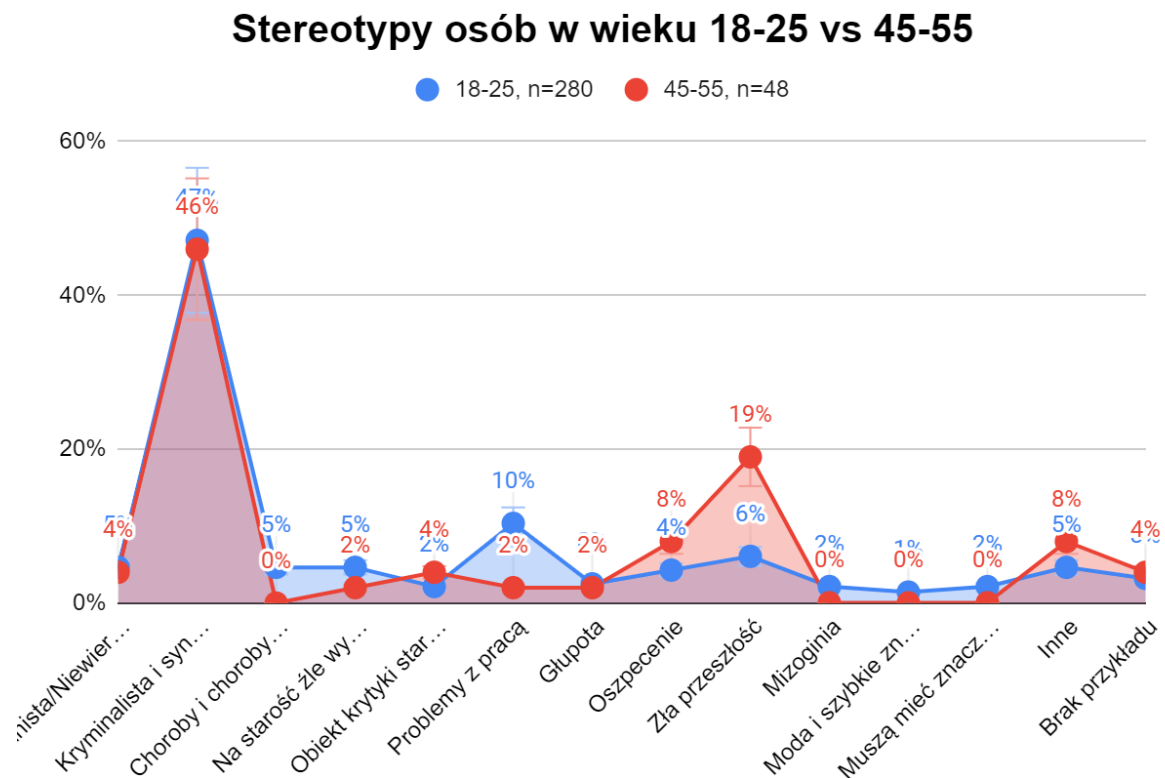
Różnica pojawiła się również w zakresie aktywności zawodowej. Co dziesiąty badany z grupy młodych-dorosłych spotkał się ze stereotypami związanymi z pracą, natomiast wśród dorosłych-dojrzałych tego typu wskazania pojawiały się sporadycznie (w tym wypadku najczęściej była to odpowiedź *“osoba z tatuażami nie znajdzie pracy”*).

Młodzi-dorośli wymieniali stereotypy dotyczące tatuaże wskazujące na choroby, wśród dorosłych-dojrzałych nie pojawiła się żadna odpowiedź z tej kategorii. W jej ramach w grupie osób w wieku 18-25 lat mówiono zwykle o tym, że *”przez zrobienie tatuaży ludzie mają choroby”* bądź np. o tym, że *“tacy ludzie mają choroby psychiczne”*.

Dorośli-dojrzali nie wskazywali na stereotypy związane z mizoginią, modą i szybkim znudzeniem oraz tym, że tatuaże muszą mieć znaczenie. Młodzi-dorośli w każdej z wymienionych kategorii wymieniali wskazania stanowiące 1-2% wszystkich odpowiedzi.

Obie badane grupy przedstawiały stereotypy zaliczone do kategorii *“satanista/niewierzący”* – w wypadku młodych-dorosłych stanowiły one 5% odpowiedzi, w grupie dorosłych-dojrzałych - 4%; *“na starość źle wygląda”* - młodzi-dorośli 5%, dorośli-dojrzali - 2%; *“obiekt krytyki starszych osób* - młodzi-dorośli 2%, dorośli-dojrzali 4%; *“głupota”* - obie grupy wiekowe po 2%; *“oszpeccenie”* - młodzi-dorośli 4%, dorośli-dojrzali 8%. W obu grupach pojawiały się także odpowiedzi, które zaliczyliśmy do kategorii *“inne”* lub takie, które nie wskazywały konkretnych przykładów stereotypów.

Wykres 12. Stereotypy dotyczące tatuaży

Źródło: badanie własne

Konkluzje i wnioski

1. Wyniki naszego badania świadczą o tym, że istnieją różnice między postrzeganiem tatuaży przez młodych-dorosłych (w kierunku pozytywnym) i postrzeganiem ich przez dorosłych-dojrzałych (w kierunku negatywnym) - jednak różnice te są niewielkie.
2. Teza mówiąca o tym, że stereotypy dotyczące tatuaży częściej znajdują swoje odzwierciedlenie w poglądach dorosłych-dojrzałych niż młodych-dorosłych nie potwierdziła się. Okazało się, że to osoby młode charakteryzuje większa znajomość takich stereotypów niż osoby ze starszej grupy wiekowej.
3. Założenie, że stereotypy dotyczące tatuaży znajdują swoje negatywne odzwierciedlenie w opiniach badanych, szczególnie tych, które dotyczą obszarów związanych z aktywnością zawodową, okazało się nieprawdziwe. Mimo, że badani przedstawili wiele takich stereotypów, analiza wyników badań wskazuje na to, że posiadanie tatuaży zdecydowanie nie wiąże się z trudnościami w pracy.
4. Mając na uwadze wyniki badania "Moda na tatuaże", wykonanego przez CBOS w 2017 roku oraz wyniki naszego badania, możemy zauważyć zmiany w postrzeganiu tatuaży przez polskie społeczeństwo. Nasze badanie nie zostało co prawda przeprowadzone na

reprezentatywnej próbie, jednak zebrane dane wydają się dobrą podstawą do dalszych badań tego zjawiska.

Zakończenie

Podsumowując wyniki naszego badania można powiedzieć, że dają one wgląd w złożone i zróżnicowane postawy wobec tatuaży. Ogólnie rzecz biorąc, badanie wykazało, że młodzi-dorośli są bardziej przychylni wobec tatuaży niż dorośli-dojrzali. Może to wynikać z faktu, że osoby starsze dorastały w czasach, gdy tatuaże były mniej powszechne i bardziej stygmatyzowane, co prowadziło do rozwoju negatywnych wobec nich postaw. Z drugiej strony, osoby młodsze mogą być bardziej otwarte i tolerancyjne w stosunku do tatuaży ze względu na ich rosnące rozpowszechnienie, modę i akceptację przez główny nurt w ostatnich latach. Negatywne opinie są częściej charakterystyczne dla starszych pokoleń, co sugeruje, że wraz ze wzrostem populacji młodszych ludzi tego typu nastawienie do tatuaży może się zmniejszyć. Ta zmiana w świadomości społecznej może też wynikać z faktu, że młodsze osoby są bardziej przyzwyczajone do liberalnego podejścia, zróżnicowanego środowiska oraz bardziej tolerancyjne w stosunku do różnorodnych form demonstrowania indywidualności i ekspresji.

Wyniki badania wydają się jednak również wskazywać na to, że negatywne stereotypy mogą wpływać na opinie innych, zwłaszcza w miejscu pracy. Wielu pracodawców może postrzegać osoby posiadające widoczne tatuaże jako mniej profesjonalne lub odpowiednie do określonych ról, co może prowadzić do dyskryminacji i niekorzystnej sytuacji zawodowej takich osób. Podkreśla to potrzebę bardziej otwartego i integracyjnego podejścia do tatuaży w miejscu pracy oraz potrzebę budowania postrzegania ich jako formy osobistej ekspresji, a nawet ozdoby upiększającej ciało, której nie należy wykorzystywać do niesprawiedliwej dyskryminacji jednostek.

Wyniki badania sugerują, że istnieje potrzeba większego zrozumienia i akceptacji dla tatuaży w polskim społeczeństwie. Z drugiej strony, ważne jest także rozpoznanie istniejących negatywnych stereotypów. Ważne jest również, aby przyjąć różnorodność i indywidualność, które mogą reprezentować tatuaże, ponieważ w ten sposób możemy stworzyć bardziej integracyjne i przyjazne dla wszystkich środowisko społeczne, które nie kieruje się uprzedzeniami.

Bibliografia

Brodowska, E., Burzyńska, A., Gruszczyńska, M., 2018. *Wytatuowany personel medyczny z perspektywy pacjentów* [online]. [w:] *Annales Universitatis Pedagogicae Cracoviensis Studia Psychologica XI*, str. 150-158. Dostępne w: <https://studia-psychologica.up.krakow.pl/article/view/7075/6522> [Ostatni dostęp: 14.12.2022].

Cybulska, A., 2017. *Moda na tatuaże* [online]. CBOS, Warszawa. Dostępne w: https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_113_17.PDF?fbclid=IwAR0S0oX_BXWkZa1dh4aV4f0AYZXQ9U6rjRNSKMXF5xTELxt9SaT39Fk0i3Q [Ostatni dostęp: 14.12.2022].

Dziuban, A., 2011. *Tatuaż jako element konstruowania jednostkowej tożsamości w społeczeństwie zindywidualizowanym* [online]. Uniwersytet Jagielloński, Kraków. Dostępne w: https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/157571/dziuban_tatuaż_jako_element_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y&fbclid=IwAR2WpnEkrR3js0ZyAFrsfMhF6YO-obh1fWNIY0M7Y9frENsBIbAtWVuYDLU [Ostatni dostęp: 16.11.2022].

Fałdowski, M., 2021. *Tatuaże w policji na przykładzie regulacji wybranych państw europejskich* [online]. [w:] *Zeszyty Prawnicze 21.3/2021*, str. 287-310. Dostępne w: <https://czasopisma.uksw.edu.pl/index.php/zp/article/view/9084/8037> [Ostatni dostęp: 07.11.2022].

Kowalewska, B., Kowalewska, J., Krajewska-Kułak, E., Ostaszewska-Puchalska, I., 2021. *Spoleczne postrzeganie tatuaży i ludzi z tatuażami* [online]. Dostępne w: https://www.umb.edu.pl/photo/pliki/WNoZ_jednostki/wnoz-z-zintegrowanej-opieki-medycznej/monografie/spoleczne_postrzeganie_tatuaży_i_ludzi_z_tatuażami.pdf Białystok, wyd. Uniwersytet Medyczny w Białymstoku. [Ostatni dostęp: 14.12.2022].

KWP w Poznaniu. *Problematyka dotycząca tatuaży* [online]. Dostępne w: <http://bip.poznan.kwp.policja.gov.pl/KWP/rekrutacja-do-sluzby-w/29977,Problematyka-dotyczaca-tatuaży.html> [Ostatni dostęp: 12.12.2022].

Słownik Języka Polskiego PWN, hasło *stereotyp* [online]. Dostępne w: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/stereotyp.html> [Ostatni dostęp: 14.12.2022].

Słownik Języka Polskiego PWN, hasło *tatuaż* [online]. Dostępne w: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/tatua%C5%BC.html> [Ostatni dostęp: 14.12.2022].

Załączniki

Zał. 1. Wyniki z sekcji czwartej ankiety

Segment czwarty, poświęcony osobom z tatuażami (39,2%; 143 respondentów), dotyczył:

1. Ilości posiadanych zdobień: 1 tatuaż (37,1%), 2-3 tatuaże (33,6%), 4-5 tatuaży (9,8%), więcej niż 5 tatuaży (19,6%).
2. Umiejscowienia posiadanych tatuaży: miejsca widoczne np. szyja, twarz, dłonie (28%); miejsca ukryte tj. łatwe do ukrycia częściami ubioru (83,2%).
3. Czy respondent musiał ukrywać tatuaże: nigdy nie musiałem/am ich ukrywać (74,1%); rzadko (16,1%); często (2,8%); zawsze (2,1%); nie pamiętam (4,9%).
4. Zaistniałych nieprzyjemnych sytuacji w związku z posiadaniem tatuaży: tak (12,6%); nie (80,4%); trudno powiedzieć (7%).
5. Czy w związku z posiadaniem tatuaży pojawiły się trudności w pracy: nie (88,1%); tak, ze strony pracodawcy (2,8%); tak, szukając zatrudnienia (0,7%); nie pracuję (11,2%); tak, ze strony współpracowników (0%); nie pamiętam (0%)

Zał. 2. Wyniki z sekcji piątej 5 ankiety

1. Jak wg badanego przedstawia się opinia Polaków dot. tatuaży: ozdoba, rodzaj upiększenia ciała (31%); oszpecenie, okaleczenie ciała (28,8%); trudno powiedzieć (40,3%)
2. Jaki badany ma stosunek do tatuaży: zdecydowanie pozytywny (45,4%); raczej pozytywny (23,3%); neutralny (24,9%); raczej negatywny (4,1%); zdecydowanie negatywny (4,1%); trudno powiedzieć (0,3%)
3. Jaki badany ma stosunek do osób posiadających tatuaże: zdecydowanie pozytywny (44,9%); raczej pozytywny (21,9%); neutralny (30,7%); raczej negatywny (0,8%); negatywny (0,5%); trudno powiedzieć (1,1%) • Czy zdaniem badanego osoby z tatuażami są gorzej traktowane przez otoczenie: trudno powiedzieć (35,1%); raczej nie (33,4%); raczej tak (19,7%); nie (7,1%); tak (4,7%)
4. Czy zdaniem badanego osoby posiadające tatuaż mogą wyglądać nieprofesjonalnie w miejscu pracy: nie (29%); raczej nie (27,7%); trudno powiedzieć (21,4%); raczej tak (13,7%); tak (8,2%)
5. Czy zdaniem badanego osoby posiadające tatuaże mają większe skłonności do wandalizmu, kradzieży i podobnych wykroczeń: nie (64,4%); raczej nie (24,7%); trudno powiedzieć (8,2%); raczej tak (2,2%); tak (0,5%)
6. Czy zdaniem badanego tatuaże są oznaką kryminalnej przeszłości: nie (76,2%); raczej nie (15,6%); trudno powiedzieć (6,8%); raczej tak (0,8%); tak (0,5%)

Zał. 3. Wyniki pytań z sekcji szóstej ankiety

Na ostatnie pytanie odpowiedzi udzieliło 200 badanych osób, które łącznie podały 328 określeń. Zostały one zakodowane i podzielone na 14 następujących kategorii (przy każdej z nich podajemy przykłady zaliczanych do danej kategorii wskazań):

1. Satanista/niewierzący- wymieniono 15 razy (K76: „Tatuaże to znak szatana”)
2. Kryminalista i synonimy- wymieniono 154 razy (K60: „Jak ma tatuaż to od razu kryminalista, złodziej i bandyta.”)
3. Choroby i choroby psychiczne- wymieniono 15 razy (K278: „Tatuaże powodują raka.”; ON315: „Osoby z tatuażami są chore psychicznie.”)
4. Na starość źle wygląda- wymieniono 14 razy (K23: „Skórka na starość się marszczy, a tatuaże będą źle wyglądały.”)
5. Obiekt krytyki starszych osób- wymieniono 8 razy (M353: „Negatywna opinia na temat tatuaży wśród starszych członków rodziny.”)

6. Problemy z pracą- wymieniono 30 razy (M353: „Osoby posiadające tatuaże są negatywnie oceniane przez rekrutów podczas ubiegania się o pracę.”)
7. Głupota- wymieniono 8 razy (K306: „[...] to głupota, której będzie się żałować na starość.” K282: „Tatuaże to wyraz głupoty [...]” K28: „Że takie osoby są wulgarne, nieprofesjonalne, niedojrzałe.”)
8. Oszpezenie- wymieniono 16 razy (K278: „Tatuaż to oszpezenie się [...]”)
9. Zła przeszłość- wymieniono 26 razy: (K302: „Wytatuowany człowiek ma kryminalną przeszłość.”)
10. Mizoginia- wymieniono 6 razy (K277: „[...] Kobiety nie powinny mieć tatuaży, bo to je oszpeca.”; K127: „Kobiety z tatuażami to ćpunkki.”)
11. Moda i szybkie znudzenie- wymieniono 4 razy (M65: „Posiadanie tatuaży to podążanie za modą.”; K137: „[...] że zaraz mi się znudzą.”)
12. Tatuaże muszą mieć znaczenie- wymieniono 6 razy (K333: „Tatuaże muszą mieć jakieś znaczenie, bo inaczej bez sensu je mieć.”)
13. Inne- wymieniono 17 razy (K23: „Dzieci się będą cię bały.”; K178: „To oznaka buntu.”; K329: „Tatuaże to nie sztuka.”)
14. Brak przykładu- 11 osób nie udzieliło odpowiedzi.

Zał. 4. Ankieta**Sekcja 1**

BADANIE OPINII NA TEMAT TATUAŻY

Dzień dobry!

Jesteśmy studentami 3 roku na kierunku Socjologia. W ramach realizowanego projektu badawczego chcemy poznać opinię dotyczącą tatuaży oraz stereotypów z nimi związanymi.

Do wypełnienia ankiety szczególnie zachęcamy osoby w wieku 18-25 oraz 45-55.

Udział w badaniu jest dobrowolny. Badanie jest poufne i anonimowe. Zebrane dane będą analizowane wyłącznie w postaci zbiorczych zestawień. Wypełnienie ankiety nie powinno zająć więcej niż 5 minut.

Z góry dziękujemy za udział w badaniu!

Sekcja 2

Metryczka

1. Jaka jest Pana/i płeć? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

- a. Kobieta
- b. Mężczyzna

2. Ile ma Pan/i lat? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

- a. Między 18 a 25 lat
- b. Między 45 a 55 lat
- c. Inne

3. Gdzie Pan/i mieszka? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

- a. Wieś
- b. Miasto do 50 tys.
- c. Miasto od 50 tys. do 150 tys.
- d. Miasto od 150 tys. do 500 tys.
- e. Miasto powyżej 500 tys.

4. Jakie jest Pana/i wykształcenie? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

- a. Podstawowe
- b. Gimnazjalne
- c. Zasadnicze zawodowe
- d. Średnie
- e. Wyższe

5. Jak wygląda Pana/i zatrudnienie? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

- a. Pracuję
- b. Nie pracuję

Sekcja 3**1. Czy, w Pana/i opinii, tatuaż to raczej: [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]**

- a. Ozdoba, rodzaj upiększenia ciała
- b. Oszpecenie, okaleczenie ciała
- c. Trudno powiedzieć

2. Czy posiada Pan/i tatuaż? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

- a. Tak [PRZEJDŹ DO SEKCJI 4]
- b. Nie [PRZEJDŹ DO SEKCJI 5]

Sekcja 4**1. Ile tatuaży Pan/i posiada? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]**

- a. 1

b. 2-3

c. 4-5

d. Więcej niż 5

2. W jakich miejscach posiada Pan/i tatuaże? [PYTANIE WIELOKROTNEGO WYBORU]

a. Miejsca widoczne (np. szyja, twarz, dłonie)

b. Miejsca ukryte (łatwe w ukryciu częściami ubioru)

3. Czy musiał/a Pan/i kiedykolwiek zakrywać swój tatuaż? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

a. Zawsze

b. Często

c. Rzadko

d. Nigdy

e. Nie pamiętam

4. Czy doświadczył/a Pan/i jakichkolwiek nieprzyjemnych sytuacji w związku z posiadaniem tatuażu? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

a. Tak

b. Nie

c. Trudno powiedzieć

5. Jak często takie sytuacje się zdarzały/zdarzają? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

a. Wielokrotnie

b. Rzadko

c. Sporadycznie

d. Nie pamiętam

6. Czy w związku z posiadaniem tatuażu miał/a Pan/i trudności w pracy? [PYTANIE WIELOKROTNEGO WYBORU]

a. Tak, ze strony pracodawcy

b. Tak, ze strony współpracowników

c. Tak, szukając zatrudnienia

d. Nie

e. Nie pamiętam

f. Nie pracuję

Sekcja 5

7. Czy Pana/i zdaniem w opinii Polaków tatuaż to raczej: [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

a. Ozdoba, rodzaj upiększenia ciała

b. Oszpecenie, okaleczenie ciała

c. Trudno powiedzieć

8. Jaki ogólnie ma Pan/i stosunek do tatuaży? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

a. Zdecydowanie pozytywny

b. Raczej pozytywny

c. Neutralny

d. Raczej negatywny

e. Zdecydowanie negatywny

f. Trudno powiedzieć

9. Jaki jest Pana/i stosunek do osób, które posiadają tatuaże? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

a. Zdecydowanie pozytywny

b. Raczej pozytywny

c. Neutralny

- d. Raczej negatywny
- e. Zdecydowanie negatywny
- f. Trudno powiedzieć

10. Czy uważa Pan/i, że osoby z tatuażami są gorzej traktowani przez otoczenie? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

- a. Tak
- b. Raczej tak
- c. Trudno powiedzieć
- d. Raczej nie
- e. Nie

11. Czy Pana/i zdaniem osoby posiadające tatuaże mają większe skłonności do wandalizmu, kradzieży i podobnych wykroczeń? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

- a. Tak
- b. Raczej tak
- c. Trudno powiedzieć
- d. Raczej nie
- e. Nie

12. Czy Pana/i zdaniem tatuaże są oznaką kryminalnej przeszłości? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

- a. Tak
- b. Raczej tak
- c. Trudno powiedzieć
- d. Raczej nie
- e. Nie

13. Czy spotkał/a się Pan/i z jakimiś szerzej podzielanymi opiniami (stereotypami) dotyczącymi tatuaży? [PYTANIE JEDNOKROTNEGO WYBORU]

- a. Tak [PRZEJDŹ DO SEKCJI 6]
- b. Nie [PRZEJDŹ DO SEKCJI 7]

Sekcja 6

14. Jeśli spotkał/a się Pan/Pani ze stereotypami dotyczącymi tatuaży, to z jakimi? [PYTANIE OTWARTE]

.....

Sekcja 7

Dziękujemy za udział w badaniu!